

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disquisitionvm Magicarvm Libri Sex

Delrío, Martín Antonio

Mogvntiae, 1624

Capvt III. De Magia naturali seu Physica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62472)

suis laruis se tegant ; *kk* vel quod de-
formi specie oris vt sunt pleræque, lar-
uis seu mæscaris, quàm fæminis similio-
res. *Sortilegos* veteres nominabant, qui
quarūlibet sortium superstitioso iactu
aliquid diuinare nitebantur. *II.* Sed
Theologi & Iurisperiti posteriores cū
nefando strigum crimine confude-
runt. *Sortiarios* eisdem, & *sortiarias*, vo-
catos comperio iam inde ab Hincmari
Remensis Archiepiscopi æuo *mm.* Hi
venefici simul & Dæmonis vadalli Ligij
sunt, quare possunt etiam dici *Satanice*
Venerarij. Horum crimen vetus, & ante
CHRISTI Domini aduentum. Ta-
les enim Canidia Horatij, & Erisichro
Lucani, Martina Faciti, & Thessalæ
Luciani, & Apuleij. Nomen *sortiario-*
rum recentius est.

CAPVT III.

De Magia naturali seu Physica.

VI supra mortales omnes
Magicis dediti fuere, Perse;
à quib. id Marcion & Ma-
nes mutuati; duos credide-
re Deos auctores, & rerum Dominos;
alterum bonum Oromazum vel Oro-
magdam; quem solem censebant, & ma-
lum alterum Arimanem, siue pluto-
nem: *a*: deinde ab his numinibus du-
plicem Magiam deduxerunt; vnā
quæ superstitiosa tota, cultum falso-
rum Deorum tradebat, & huiusmodi
plura, alterā, quæ naturas intimas rerū
callebat, quam Persis vtramque Apu-
leius *b* adscribit. Fallax prior & nociua,
fatis diabolū indicat auctorem, qui
ante diluuiū eam docuit malos illos
gigantes, à quibus eā Chamus imbutus;
ab hoc, eius posterī Ægyptij, Chaldæi,
Persæ; sic enim interpretor D. Clemen-
tis verba *c* de Angelis peccatoribus; *do-*
cuerunt (ait) homines quod dæmones arti-

A bus quibusdam obedire mortalibus, id est
magicis inuocationibus, possent: ac velut ex
fornace quadam & officina malitia totum
mundum subtracto pietatis lumine, impiet-
atis fumo repleuerunt. Pro his & alijs non-
nullis *c* causis diluuium mundo introductum
est. & omnes, qui erant super terras, deleti
sunt, excepta Noe familia, qui cum tribus fi-
lijs eorumque vxoribus superfuit: ex quibus
B vnus Cham nomine, cuiusdam ex filijs suis, qui
Mezraim appellabatur, à quo Aegyptiorum
& Babyloniorum & Persarum ducitur ge-
nus, male compertam Magicam tradidit dis-
ciplinam hunc gentes quæ tunc erant Zoro-
astrem appellauerunt, admirantes primum
Magice artis auctorem, cuius nomine etiam
libri plerimi super hoc habentur. & c. *[* ad-
dit hunc postea ictum fulmine, Zoroas-
trem quasi viuens astrum, & dictum,
& pro Deo habitum. Zoroaster non v-
C nus, sed multi fuere (nam Goropius
nugatur qui nullum putat fuisse) Pri-
mus iste Chaldæus Magiæ inuētor: fal-
luntur Sixtus Senensis & alij, qui bonā
illi tantum tribuunt. Secundus fortè
Bactrianus; qui cū Nino bellū gesserit,
de quo Plinius, Iustinus & Arnobius;
Tertius qui & Erus dictus, siue Arme-
nij filius, iuxta Clementē Alexandrinū;
D siue Oromazi, iuxta Platonē: nec enim
arbitror hos Eros fuisse diuersos, vt cē-
sui Frā. Patricius. Suidas videtur primū
cum secundo confundere, non quartū
aliquem suggerit. Arnobius quatuor
commemorat: primū illū Chaldæum:
secundum Bactrianum, tertium Pam-
philium genere, qui & Erus dictus;
quartum Armenium genere, non Ar-
menij filium, de quo Clemens: sed ali-
E um Hosthanis nepotem: Quinti fortè
meminit Suidas cum Zoroastri Altro-
nomi meminit, & Persomedum dicit
fuisse. Sexti Proconnesij mentionem
facit Plinius, omnes hi Magi fuere. Sic
etiam de dæmonibus agens Lactantius

d Mago-

a Plutarc.
l. de Iside
& Olyri-
de. Lact-
tius ini-
tio suæ
historiæ
Agachias
& alij.
b Apol. 1.

c li. 4. re-
cogn.

d l. 2. c. 14.
idē affir-
mar. c. 16.
el. de Ido-
sanitate, c.
16.
flib. de a-
nima. c.
penult.
gl. 1. con-
tra gent.
h Euseb. l.
10. de pra-
parat.
August. l.
12. de civi-
tate Dei Mar-
cell. h.
stor. l. 13.

d Magorum quoque ars omnis, & poten-
tia horum adpirationibus constat. &c.
Idem asserit & D. Cyprianus, & addit e
Hofthanem Magorum præcipuum fu-
isse, huic famosos alios addit Tertullia-
nus f: his verbis: *Hofthanes, Typhon, &*
Dardanus, & Damigeron, & Nechabis,
Berenice, publicam litteraturam est, quæ.
&c. His consentiunt Arnobius, si
rectè verba dispungas g, & cum Euse-
bio, h D. Augustin. ac Marcellinus Zo-
romazdis meminit Suidas, Azonacis
Plinius, eumque facit præceptorē Zo-
roastris. Corrupt vocem Noachi: ab
hoc enim Cham & filij eius Chus Ma-
giam bonam edocui. Scripsere etiam
Magica, Iulianus Chaldeus philoso-
phus libris 4. de dæmonibus: & Theur-
gicorum auctor illius filius, Iulianus i-
deo Theurgus vocatus, de quibus, Sui-
das & Proclus consulendi. Prophyrius
ait quendam Palladem, & Symbulū,
& alios, nempe Adelphium, Acylinum,
Alexandrum Lybicum Philocomum,
Demonstratum Lydum, Zoftrianum,
Nicotheum, Allogenem, Mesum, quo-
rum impijs scriptis utebantur Gnosti-
ci. Picus testatur etiam legisse se libros
Chaldaicè scriptos Eisdre & Melchiar
magorum. Ex his hodie tantum ex-
stant, Zoroastri *χαιδαία* seu *μαγικά*
λόγια, quæ ex Platoniorū scriptis la-
boriosè collegit Fran. Patricius, obscu-
ritatis maioris, quam utilitatis: in quæ
exstant comment. Græca Plethonis &
Pfellii. Naturalem vero legitimamque
Magiam cum cæteris scientijs Adamo
Deus largitus: à quo posteritas docta,
per manus & orbem eam propagavit:
de hac arbitrari intelligendum, quod
ex Thalmudicis Quincarboreus in c. 5.
Threnor. tradit Samhedritas Iudæorū
Magiæ peritos esse debuisse. Ea (vt
Pfellus i & Proclus aduertere) nihil est
aliud, quam exactior quædam arcano-

i Pfellus,
de dæmo-
nib. Pro-
de Ma-
gia.

A rum naturæ cognitio, quæ calorū ac
syderū cursu & influxu, & sympathijs
atque antipathijs rerum singularum
obseruatis, suo tempore loco, ac modo,
res rebus applicantur, & mirifica quæ-
dam hoc pacto perficiuntur; quæ cau-
sarum ignaris præstigiosa, vel miracu-
losa videntur. Velut: cum Tobias pa-
terna cæcitate felle piscis discuf-
sit, k quam vim Callynomio pisci
tribuunt cum Galeno l plerique item:
cum tympani ex lupina pelle sonus, a-
liud tympanum, ex agnina tensum, dis-
tensum dirumpit: m cū Venetijs Turca
quidam liquato plumbo manus lauit in
noxius n, illustra quoque illa quæ n ir-
rat B. Augustinus lib. de Ciuitate Dei
capite 4. 5. & sexto de pauonis carne
nescia putrescere; de paleis frigore suo
niues conseruantibus, & calore fru-
ctus maturantibus, vi contraria: de cal-
ce quæ cum ignita in se vim habeat, a-
quis accenditur, oleo infuso non accen-
ditur, de Agrigentino sale, qui liqua-
tur igne; aqua verò induratur & crepi-
tat: de magnete, de Epyri fonte & simi-
lib. his addit alij patres, o de dictamo,
quo ceruus sagittas expellit. & cheli-
donia, qua hirundines cæcos oculant
pulos. Confirmat Plinius p de Pphyllis
& Maris odore serpente soporantibus
& impunè lacescentibus: b de Picis q Mar-
tij herba cuneos adactos expellente: vn-
de cōmunis fabula increbuit eam seras
aperire. Cōfirmat Alex. ab Alexandro,
r de veneno, Tarantulæ seu Phalangij
Calabri, à quo mortis non aliud vitæ &
remedij præsidium, quàm si certo mu-
sicæ sono saltitare ad numerum com-
pellantur, donec concidant fatigati.
Prætereò innumera, quæ congersere A-
ristoteles si auctor ipse li. de admiran-
dis auditionibus & Guilhelm. Aluer-
nus opere per erudito, de vniuerso, &
ex Belgis Robert, Triczius auctor libri

k Tobias 7
l Gale l. 10
m simpli. me-
dicam. Pli-
nius. Aeli-
anus, & a-
lij.
n Oppia-
nus l. 3.
Cynege.
o Carda-
nus l. 6.
de subtil.
Boiffeau.
H. st. Pro-
digio. c. 8

p Tertulli-
anus l. de
pœnitentia
c. vlr.
q Paetanus
l. de pœni-
tent. & D.
Hieron. in
Ecclef.
r l. 7. c. 2.
s l. 10. c. 10
t li. 2. Ge-
nial. dicit.

u part. 2.
v principal.
w pa. 3. c. 32.
x c. 4.

de da-

cap. 4.

de demonum deceptionibus; apud quos tamen duos quædam narrantur, merito Satanici pacti suspecta, ut quod Guilhelm. narrat Heliotropiâ facere homines inuisibiles, & argento viuo inter duas cannas posito incantationes impediri. Vt quod Robertus docet, rutam furto sublatam, & ocimum cum conuitijs plantatum vberius prouenire: item septem certæ herbulæ gramina, iacta in symposio, conuiuas omnes ad rixas & Lapitharum certamina prouocare. Nec minus friuola sunt quæ Ludouic. Dulcis memorat de vi gemmarum per eas effici posse, quicquid homo queat imaginari. *lib. de gemmis c. 1.* ô vanam auxesim! an gemmæ omnipotentes? Solidiora longè & tutiora peti possunt exempla, ex Sirenio, Fracastorio, & Langio. *u* Naturalis huius Magiæ peritissimum fuisse Salomonē Regem minimè dubitandum. Quæ tamen de morbis ab eodem Rege curatis incantatione. Flavius Iosephus retulit, & ea vel falsa sunt, vel in illud referenda tempus, quo se idololatriæ & omni superstitioni immerferat. Tres magos Euangelicos hac Naturali Magia imbutos volunt nonnulli, & crediderim. Sed an hac solâ & non dæmoniaca quoque post Christum Dominum adoratum, certo certius, à crimine hoc alienos; quid ante fuerint, parùm refert. Sane Theophilactus censuit etiam vetita imbutos. De Apollonio Tyanæ? videtur Iustinus & Martyr eū Phisicis magis annumerare: sed, ut frequenter credam dæmonis vsu opera, faciunt quæ perdocte scripsit Eusebius contra Hieroclem.

Naturalis Magia diuiditur in *operatricem* & *diuinatricem*, hæc in abditis & futuris coniectandis versatur, de qua libro sequenti disserendum nobis copiosè: illa miros effectus producit de

A qua nunc agimus. Multi de ea libros ediderunt, quorum qui catalogum nudum proponunt * sine antidoto, videndum ne venenum aureo Babylonis calice propinent incautis. Imprimis ab hoc numero remoueo, ut dæmoniacos Magos, *Robertum Persecratorem*, cuius *Magiam ceremonialem*, & *libr. de mysterijs secretorum* Agrippa legerat, & ex ijs decerpserat non pauca; Picatricem Hispanum, Anselmum Parmensem, Cicchum Esculanum, Petrum de Albano, & Cornel. Agrippam, & Paracellsum, & auctorem pestilentis libri *אמנות*, innominatum, sed mirū hypocratum; homines partim atheos, partim hæreticos Alchindus, Rogerius Bachonus & Geber Arabs multis scientent superstitionis. ideo vetitæ lectionis etiam hos putarim. Raymundus Lullus, & Arnoldus Villanouanus, sunt ipsi quoque in nonnullis hæreseos notati: quare libros eorum nullus deberet legere, qui Theologicorum dogmatum non sit probe peritus In eandem classem referendus Thomæ Bungey *lib. de magia naturali*, & eodè titulo lib. Gregorij Riplay, qui post mortem necromanticus fuisse iudicatus dicitur, Ponceri & Ardoini *libri de venenis*, legendi non videntur, nisi à medicis conscientia timorata ac pia: cæteris ea lectio intuta. In Cardani *de Subtilitate & Varietate* libris passim, latet anguis in herba, & indigent expurgatione Ecclesiastica limæ. Ioan. Baptista à Porta, specioso *Magia naturalis* titulo supersticiosa multa & illicita Magiæ velare nititur, verbi gratia de conficiendo sagarū vnguento, & his similia. De Antonij Mizaldi *Naturalis Magia* libro, nō habeo quod dicam, quia nondum legisuspicio, quod facit in *Centurij memorabilium*, supersticiosa illum à Natural. b. non secreuisse. Alberto Magno tribu-

* Mich. Medinal. 2. de recta in Deum fide. ca. 7. ex Agrippæ libris.

¶ Vide Directorium Inquisitorū Eimerici, & Marianum li. 14 de rebus Hilpa. c. 9 & li. 15. cap. 4.

¶ Sirē. li. 9 de fato c. 6. Fracastor. li. de Sympat. & antipt. Ioan. Langio ep. 33. & Libro 8. Antiqui.

¶ in Matt. 1. q. 24. 2. Orthodox.

B

tus

tus liber de Mirabilibus vanitate & super-
 stitione refertus est; sed magno Do-
 ctori partus supposititius. Cicchide Es-
 culo *Comment. in sphaeram Sacrobosci*
 inter superstitionosa scripta collocadus.
 Pomponatij de *Incantationibus* opus-
 culum, certè miratus fui tãdiu tolera-
 ri ab Ecclesia, nunc recens & meritò, in
 Romano indice damnatur: verissimũ
 enim, quod ab Antonio Mirandulano
 bb scriptum, hoc opere Pomponatium,
 se nec Philosophum bonum, nec quod
 fœdus, Christianum bonum exhibuit,
 se, cum effectus omnes mirificos cœlo-
 rum influxionibus adscribit, adeo vt
 velit & religiones & leges, earumque
 latores ab ijs dependere. Quod prorsus
 impium. Edidere quidam, nomine
 Francisci Pici Comitis Mirandulani;
positiones Magicas, in quibus certe sunt
 quæ merito, etiam Bodinus, vt noxiæ
 superstitionis, reprehendit. Quid ipse
 censor ille? *Demonomaniam* suam multis
 erroribus referit. nec qui postea edidè-
 re, vt emendatam, Antuerpienses, vt
 par erat, expurgarunt. Manent multa
 noxia, & quæ ambigam auctoris fi-
 dem satis contestantur, nocereque le-
 gentib. possint. Vnde & ab inquisito-
 ribus Romanis, iure optimo, liber ille
 inter vetitos refertur. De *theatro vni-
 uersa natura*, eiusdem Bodini, si Deus
 vitam dederit, ostendam alias, plus in
 eo corpore Rabbinicorum esse deliri-
 orum; quàm solidæ philosophiæ, multa
 quoque cum Theologicis placitis ad eò
 pugnantia, vt qui lenius de illis loqui
 velit erronea & prorsus temeraria co-
 gatur vocare, de quo alias. Ad eò lubricũ
 & periculosũ de his disserere, nisi Deũ
 semper, & Catholicam fidem, Eccle-
 siæque Romanæ cenfuram, tanquam
 Cynosuram sequaris. Quæ quidem
 breuiter à me commemorata sunt, vt
 iuuenibus consultum, non vt viros do-

bbl. 6. de
 singulari
 certami-
 ne.

A Etos irem fugillatum. Nũc quædam di-
 scutiamus dubia, vnde sequentium de-
 cisionis dependet.

QVÆSTIO I.

Quid cali aspectus & influxus ad Magicos
 effectus conferat.

O Mniũ superstitionũ caput præ-
 cipuum hoc veterum Magorum
 fundamento nititur, de quibus ita Psel-
 lus cum exponit *Δόξα Ζωοδόξος*. Ma-
 gicas verò rationes constituunt, à summis
 potestatibus, & à terrenis materiis.
 B *compari aiunt supra inferũ, & præsertim
 sublunaria.*] Hos secuti recentiores,
 quæcunq; per characteres, figuras ac
 numeros ipsi perficiunt, ea producivo-
 lunt à virtute ijs figuris communicatã
 ab alijs figuris sublimioribus, ex sym-
 pathiã quadam naturali rerum inter se
 C similitum, quatenus hæc figuræ ad amul-
 sim inuicem coaptantur. Quod confir-
 mant similitudine non vnã. Primò, si-
 cut Echo ex opposito pariete causatur.
 Secundò: sicut in concauo speculo col-
 lecti radij oppositũ corpus repercussu
 inflammant. Tertiò, sicut cythara eodẽ
 modo, quo alia, tensis fidibus, si ferias,
 alteram tinnitu suo cogit concinere: sic
 D istas imaginum, numerorum, caracte-
 rumque similitudines efficientiam mir-
 ram contendunt habere. Sed ista prorsus
 friuola esse conuincuntur.

Primò, quia similes illæ, quas in cæ-
 lo comminiscuntur imagines, prorsus
 sunt fictitiæ, & quædam (vt Philosophi
 vocant) entia rationis, quatenus figuræ
 quædam similitudo & imago picturæ
 E illis ascribitur, nominaque ad placitum
 imposita, stellas ab inuicem distinguẽ-
 di causã, vt bene Bartholom. Sibyllanus
 a aduertit: & patet ex imaginibus pic-
 turisque Astronomorum. quis enim
 nescit nullas in cælo esse veras vrsas,
 angues, leones, crateres, naues, Pegasus;

a *Pægre-
 nar. quæ-
 1. Decad.
 c. 9. quæ-
 princip. 5.
 q. 1. & 2.*

sed

sed hæc, dicis causâ tantum nos imaginari? Fictitijs verò figuræ nulla potest esse efficientia, quâ talis est. nec cum vera figura sympathia, vel amor naturalis: id enim quod non est, quem effectum, in eo quod est, queat producere?

Deinde comparationes illæ nihil prorsus ad rem faciunt. In Echo cuncta sunt realia entia, homo loquens, vox repercussa, paries percussus: nec tamen vlla parietis cum homine similitudo, vt illarum ipsi dicunt esse imaginum. In speculis quoque illis incendiarijs, omnia ponuntur rei placôssistentia, nihil confingitur: nec vlla quoque formæ similitudo inter terminos extremos, solè vrëtem & lignum quod vritur. In citharis autem, euidentem requiritur à parte rei conuenientia, intensio nis modus idem, fidium concinnitas, cythararum debita propinquitas, similis æeris crispatio, quæ sonitum quasi pleetro eliciat.

Denique quis figurarum huiusmodi characterumque vires, atque similitudines vnquam nugonibus istis reuelauit? quod reuelationis testimonium proferunt? si Chaldæos, Ægyptios, & Platonicos laudent, quæram rursus, à quibus istis acceperint, quod sanè mortalium nullus solo studio vel experimento, intelligentiâ quiuit consequi.

Præterea fatentur Magi, quasdam imagines nō ad similitudinem cœlestiū illarū, quas diximus, sed ad similitudinem rei, quam operâs animo cōcepit cōficiendas, verbi gratia: si magus optet duos committere, duorum inter se pugnantium: sin vero amorem conciliare velit, duorum se complectentium effigies sculpendas: si secundi aliquid petitur, in rectâ iconis superficie: si vero insaufum quid, in dorso seu auersa parte inscribendum, quod velis euenire. Harum imaginum Nectanabū tra-

A dunt inuentorem, & Albertum in *Speculo*, approbatorem: quæ omnia seipsa vanitatis arguunt & postea refelluntur b. Ex his tamen delitijs pergunt maiora ferere deliramenta,

Primò, si cui morbum vel sanitatē velis adferre, principio id attendendū, vt ætati eius conueniens planeta deligatur, verbi gratia, seni Saturnus, puero Mercurius, viro Iupiter, deinde etiā planeta conueniens affectioni seu qualitati inducendæ; vt odio Mars, amori Venus: denique signum quod parti corporis, quam velis iuuare vel ledere, præsit, vt si capiti aries, si pedibus pisces. Nituntur hac ratione, qua cælestibus corporibus non Hebræi modo & Græci Gentiles, sed ex Catholicis etiā olim quidam Patres & recentiores philosophi Itali c animam intelligentem tribuerunt.

C Sed hæc omnia vt stolidia, ita falsa & periculosa. Imprimis dicere cælum aut astra sensu vel intelligente anima prædita, damnatum olim fuit Constanti-nopolitana synodo, & articulis Parisi-ensibus: estque erroris & scandali plena opinio propter superstitionem & idololatriam annexam, vt cum alijs, tum copiosissimè Eckius & Espenæus d docuerunt. Patres autem qui videntur hoc asseruisse, illi de cœli anima figuratè & allegoricè sunt locuti, vt & ipsa S. S. cuius omnia loca quibus id innuitur, vno ex quinque modis, accipienda docuit me Ioan. Maldonat. nolter. e Primò per *Profopopæiam*, qua quæ animatorum sunt inanimis tribuuntur, vt

D mari videre & fugere, cœlis & terra audire ac placere, Sec. f. Secundo per *Metonymiam*, continens ponitur pro contento, vt cum terra dicitur corrupta; vel à Deo iudicada, aut vrbi alicui remissius futurum. g. Tertio per *Hyperbolon*, vt quando lapides dicuntur cla-

b infra ca. 3. q. 1.

c Archan-gelus Mer-cenarius, Balduin. de mōre aureo. Paul. Per-numia. d Eckius li. de præ-destinatio-ne. Espenæus libr. de Anima-tione cœ-lorum.

e in r. sent. f Psal. 113. v. 3. Leuit. 26. 34. Deut. 32. v. 1. g Genes. 6. v. 11. i. Paralip. 16. v. 23. Matt. 11. v. 22.

h Luc. 19.
ver. 40.
Pfal. 103.
v. 7.
Genes. I.
v. 16.
Ierc. 7. v.
18. & 44.
v. 17. Iob.
15. v. 15. &
3. 8. v. 7.
Pfal. 32.
6. Danie
4. v. 32.
k Tophō.
1. v. 5. cum
simil.
l Vt Picu.
lih. 3. cor
tra. Astro
log. Med.
na li. 2. de
ccta fide
c. 1. Bucc.
ferreus.
in 2. de
cælo.

maturi, terra dicitur aspectu Dei tremere, vel respōsura interrogāti. *h Quarto per Analogiam & Metaphoram*, vt cum sol dicitur p̄esse diei, Luna nocti, Luna vocatur regina cæli, stellis tribuitur immūditia, astra dicūtur laudare Deū, item nominantur virtutes cælorum. *Quintò non ex veritate, sed ex hominum opinione*, vt cum k legimus militiam cæli de astris & stellis. Quā regulā aptē accommodatā soluūtur omnia Pauli Ritij & similibus impiorū de animatione cæli argumenta ex sacris literis vetita. Deinde cælorum & astrorum putida illa analogia ad singulas ætates & corporis partes, & animi quoque affectiones, nonne nugatoria est? sanè qui rectè philosophantur, illi vel nullos præter lucem & motum influxus in hæc inferiora cælis & astris concedunt; l vel potius influentias quidem agnoscunt à motu & lumine realiter distinctas: per quas, non calorem (hunc enim motu & luce producunt) sed alias elementorum qualitates etiam gignunt, quarum incorporearum rerū temperamentum, vis est aliqua. Sed addunt hanc potestatem certis cancellis circumscribendam. Primò posse cælos per se res inanimas, mixta & elementa, producere. Secūdo cælos viuentia imperfecta quando nascuntur ex putredine, gignere, per accidens tamen: scilicet quando particulares causæ materiā sic disposuerunt, vt sit semen aptū viuētis, tunc enim huic temperamento cæli suo influxu maiorem calorem largiuntur, & illud perfectius reddūt. Tertiò consentiunt, quoad perfectā viuentia. ad eorum generationem non posse cælestia corpora aliter concurrere quā coadiuuando particularem causam eiusdem speciei cum re genita. quosēu sol & homo dicuntur hominem gignere: quæ cuncta in Scholis Peripateticis

A contra quosdam m sunt receptiora. Quarto quoad animi affectiones facile concesserim, quoniam hæc sequi solent corporis dispositionē, etiā astra influxu suo, mediante corporis tēperie, hominē nō nihil inclinare: semper tamē arbitrij libertas integra manet homini. Fusiū ista differūt & probāt multi n. scriptores huius æui pereruditi: eos censeo consulendos ijs, quibus ista non sufficiunt. Attamen his nihil confirmatur fignentum illud astrologorum: quia cælum & astra causæ sunt communes tantum & vniuersales, quatenus conferuāt inferiora ne à cōtrarijs suis dissoluātur: atque ita indirectè tantum & mediatè particularibus agentibus ad agendum suppetias ferunt: sed cum ijsdem causis particularibus immediatè ad agendum concurrere nequaquam possunt. Vnde & illud consequitur, quod, cum influunt, in solam vnam corporis partem nequeant influere, quin simul in alias influant.

C Quare meritò tales astrologomagorum obseruationes à medicis peritis reijciuntur, vt inter cæteros à Bapt. Condroncho de morbis veneficis, lib. 2. cap. 6. & iam olim fuere decretis Ecclesiæ damnatæ, vt fuit ostensum à Pico & Bened. Pererid. o Meritò D. Basilius scripsit, p̄ ridiculum esse astrologis contradicere, cum eorum dicta sint omnia ignorantia & impietatis plena. Et D. Bonauentura q̄ obseruationem hanc esse à Deo maledictam, & ab Ecclesiā interdictam: & quæ per astra procurantur, dæmonum illusiones atque deceptionem esse. Hæc causā fuit, cur Tertullianus r̄ astrologiā inter Magiæ species recensuerit: multis etiam Glycas. P. I. Histor. in Mathematicos huiusmodi inuehat.

E Obijciunt, de diebus Criticis, quos medici in sanguine minuendo, & potioni.

m Contra Auicēnā, Aud. Cæsalpinum, & alios. n Ant. Mandul. l. 2. singu. certam. Georg. Venetus Cant. 1. l. 2. Harmoc. mundi à c. 7. Veracius in lib. 1. Meteor. & Valesius de Sacra philolop. ca. 31.

o Fr. Picus si opere. Perer. l. de Diuina Astrolog. p̄ in Hex. q. 1. p. Centiloqui. l. de idololat. ante medium m.

tionibus præbendis seruant, eo quòd talibus diebus Planetæ certi ægritudi- ni illi propellendè idonei dominantur; Verùm hæc causa, quam adferunt, nec vera est, nec proposito subseruit. Agite enim, certum aliquem planetam nomi- nate: qui dominetur primo die critico v. g. dies sit crastinus, cui Luna præsit: sint ergo septem ægrotantes, qui singulis septem diebus continuis in mor- bum inciderint: profecto tunc futuri sunt septem dies critici continui: nã primus erit septimus dies criticus primi, secundus secundi, atq; deinceps ita sin- guli septem aliorum ordine suo: septem etiam continuis Luna diebus præerit, quo nihil absurdius. Causa igitur ve- rior petèda, ex ipsa humoris in corpore tunc sæuientis proprietate. Nã quidam humores adeò celeres & acres sunt, vt vnoquoq; die subiectum inuadât: alij secundo die: sunt qui tertio, & qui quarto (vnde Februm differentia manant) quidam tardiores septimo tantum vel octauo die recurrunt. Harum accessio- num dies medicis coniecturam præ- bent, quid sperandum sit de ægri vale- tudine. Vnde & decretorij seu critici dies vocantur. Nihil ergo hoc cælicolis istis suffragatur.

Conclusio sit, ex articulo Parisiensi XXI. Quod imagines ex metallo vel cera vel alia materia, ad certas constellationes fabricatae, vel cereo char. Ætere, aut figura efformata, aut etiam baptisata, exorcisata, aut consecrata, aut potius execrata, secundum prædictas artes, & sub certis diebus, habeant virtutes mirabiles, quæ in libro huiusmodi superstitionis recitantur: error est in fide & philosophia naturali, & astrono- mia vera. Probat. conclusio. Fidei hoc repugnat, quia peccatum est idolola- triæ, effectus, qui à solo Deo procedût, expectare à dæmone, vel constellatio- nibus; blasphemum quoque & sacrile-

A gum est, ritus sacramentorum & rerum sacrarum talibus superstitionibus in- quinare. Physicæ & astronomiæ ista re- pugnant, quia nec ista tales siderum in- fluxus agnoscit: nec illa naturalib. cau- sis tales effectus attribuit. Nam hæfi- guræ neq; vim habent quidquam ex a- stris eliciendi, neque in subiectu nouâ aliquam qualitatum mixturam indu- cunt, aut vllam essentialem formam imprimunt: sed manentibus eadem for- ma & materia, qualitibus etiam ope- rativis ijsdem perseverantibus. quæ pri- us fuerant, arte tantum noua figura ex- trinsecus aduenit, ad quam nihil sidera pertinent, & quæ nihil potest in ea, in quæ prius non potuerat: nisi fortè ce- ram vel aliam materiam mollem sigil- lare, quod tamen facit, non quatenus sic vel sic est figurata, sed quatenus du- rior est, & angulos asperos habet. Vide- runt hoc multi, qui sobrij, etiam non Christiani. Nã Rabbi Moses Maymõ, Tatianus, & alij postea citandi, satis clarè hoc profitentur. Idem asserunt Iuriconsulti quidam, & plures cū D. Thoma Theologi. Multa de his ima- ginibus lectu grata habet Laurentius Ananias Lib. 4. de Nat. demon. à fol. 168.

QVÆSTIO II.

An effectus Magici huiusmodi, miraculis similes, oriri possint ex na- turali hominis com- plexione.

E VI hoc arbitrati, nec olim defuere, nec defunt hodie. Au- uicenna quidem id homini tribuit, ratione animæ, nam censet intellectui benè disposito & supra materiam eleuato, res cunctas, quæ materia constant, cœlestes, & terrenas, simplices ac mixtas, obedire.

sc. 7 2. Di
scoris di
bitant.
Martini
de Ar
les 1. de
superst. D
The mas
2. 2. q. 96
ar. 2. l. 4.
cōtra gēt.
c. 104. &
105. & ibi
Ferr. Silu
ver. super
stitio q.
10. Vairus
lib. 2. de
Faccino
c. 14. Pet.
le Loyhes
lib. 1. de
spectris.

Quod si de morali dictum obedientia, infanum est: quia hæc solis ratione præditis competit: si de naturali obedientia dictum, parum id philosophicè. Nam creaturæ spiritualis & corporalis, vnus quoque speciei ad aliam speciem, nulla nunc est naturalis subiectio, nisi ratione actionis & passionis, propter quæ quod imbecillius est, id cedit fortiori. Sed illa, quam Arabs videtur insinuare obedientia, Vniuersalis, soli Deo ratione omnipotentia debetur, & à creaturis exhibetur. Merito igitur hoc delirium refellunt Theologi. *a*

a Ananias J. l. 4. & Sibyllan. Decade 3. peregrin. qu. 9. 3. c. 8.
b Sic Fulginas, Fortiuus Garbus, & alij medici.
c Agripp. Paracels. & Conciator Dif. fer. xx. qui tamè eonomine Fulginatem reprehenderat.
d d. l. 2. c. 7. à fol. 66

Alij hanc virtutem largiuntur speciali cuidam temperamento corporis. Confiunt enim temperamentum quoddam æqualitatis ex humorum & qualitatum actiuarum ad pondus æqua mixtione resultare. *b* quo qui sit præditus, asserunt temerarij, posse miracula eum perficere: & vt videas non cõsistere vno in gradu impietatem, adijciunt blasphemiam, huius temperamenti vi, CHRISTVM Dominum tot miraculis coruscasse: sic impij non tantum Magi, c sed & Fulginas Medicus.

Verum hoc totum prorsus ridiculum, ostendit Cõdronchus medicus, lib. 2. de morbu venef. cap. 4. & impium esse, tam accuratè docuit Mich. Medina *d*, vt malim eò vos remittere, quam nihil addendo mutando ve aliena scrinia, cõpilare. Mihi semper visum parum philosophicè, talem *idmaginam*, seu (vt ipsi vocant) iustitiale temperamentum humanæ complexionis, excogitari: quod si non impossibile, prorsus tamen est superuacuum.

Ex hoc consequitur neminem natura nasci vel medicum vel fascinatorem aliorum. Nam si speciei ratione hoc competeret, omnes tales essent; si speciei ratione non competit, cedo (fodes)

quæ sint illæ conditiones indiuiduæ, quæ hoc naturaliter tribuant supposito? sed vide de hac re Leonard. Vairum. *e*

e lib. 3. de Fascino cap. 6.

QVÆSTIO III.

Quanta qualisque sit vis imaginationis, quoad effectus hosce mirros?

D

E vi imaginationis multi multa scripsere, vt Picus Mirandulanus li. de imaginat. Maris. Ficinus lib. 13. de Theolog. Platonicæ, & in Prisciani Lydi commentar. de phantasia & intellectu, Anton. Mirandulanus lib. 29. de singular. certam. Tostatus in Gen. c. 30. Michael Medina l. 2. de recta in Deum fide c. 7. Vairus lib. 2. de fascino c. 3. Valesius de sacra philosoph. cap. 11. Pererius in d. cap. 30. Gen. & contimbrienses nostri in 7. phylsor. c. 2. q. 1. & alij mox citandi.

In eo conueniunt omnes, imaginationis vim esse maximam: & quia vis hæc considerari potest, vel quo ad corpus ipsius imaginantis, vel quo ad corpus alterius: ideo de vtroque seorsim disquirendum. Conueniunt omnes, quoad corpus proprium imaginantis plurimum in illud posse, docetur id ratione & experientia. Ratione, quia imaginatio, dū retractat rerum obiectarum sensu perceptarum simulacra, excitat potentiam appetitiuam ad timorem, vel ad pudorem, vel ad iram, vel ad tristitiam: hæc verò affectiones hominem sic afficiunt, vt calore vel frigore alteretur, vt pallescat vel rubescat, vt quasi exiliat seu efferatur, vel torpescat. seu deiiciatur. Et ideo D. Tho. optimè tradidit, imaginatione posse in corpus imaginantis omnia, quæ naturalè coordinatione ha-

bent

bent cum imaginatione: vt sunt motus localis in dormientib. & alterationes per frigus & calorem, & quæ hanc alterationem consequuntur, nullâ verò vim obtinere ad alias proprij corporis dispositiones, quæ naturalē cū imaginatione coordinationē nō habent, vt puta ad figuram manus vel pedis: vel, vt quis adiciat staturæ suę palmū vnū, & quæ sunt similia. Vide D. Thom. 3. part. q. 13. art. 3. in ad 3. & l. 3. contragent. ca. 103. Experientia quotidiana cernitur in Noctambulis illis, qui in somnis mira faciunt, in quibus constat hæc per imaginationem fieri sensibus sopitis, de quibus exstat Andrea Libauij liber. Breuius autem rem expedit alter medicus Andreas Laurentius li. 4. hist. Anatom. q. 12. his verbis, *Dicamus moueri dormientes, quia æxigua vis in musculis latens a forti imaginatione excitatur: propterea non mouentur somniantes, nisi vāida impetante imaginatione, brutorum imaginationi simillima. Est autem dormientium imago brutorum imago similitudo, quia rationem repugnantem non habet. Vnde fit, vt illi multa moliantur, quæ vigilantes non auderent. rectum sublime conscendunt per trabes, & lucunaria oberrant, omnia demq; audent intrepidè, quia imaginatio vaporum caligine consopita, pericula nō agnoscit. Non sentiunt autem dormientes, quia obiectum sensus non adest, at motus obiectum habet proprium, appetitum scilicet, qui spectra imaginationi repræsentat. Cū ergo per somnū feriantur cetera facultates animales, sola imaginatio ita plerumq; operatur, vt vim motricem, & ceteras inferiores, ceu mancipia quadā moueat, quod cū fit, spiritus animales motus inferuientes ad sua organa ire coguntur. Excitantur autem prædicti motus, ex rerum ad id cogentiu seruatū in rō specieb. Huic porro affectui sunt obnoxij, qui sanguine spumante & multo feruioq; spiritu abūdant.* Hæc ille, & trium

A exempla adijcit. Galeni, qui se somno oppressū integrū ferè stadiū confecisse narrat, nec à somno excitatū priusquā in lapidē imegisset. Theonē Stoicum dormientem in somnis ambulare. Periclis seruū in summo tecto, spaciari solitum. Putarim verò hoc contingere potissimum in his, quorū imaginatio vehemēior est, & acrius perturbari, ac tenaciū apprehēdere sunt soliti, & sufficere vt quæ imaginatur aliquādo sensu aliquo perceperint, vel totum illud quod imaginantur coniunctim, vel partes eius seorsim, vt cū quis Chymarā vel Tragelaphum aut similia voluit imaginatione. Nec enim necessariū arbitror, vt simul sēsu percipiat: neq; vt paulō ante perceperit: neq; vt ad eum modū, quem imaginatio repræsentat, perceperit sensu. Narrabo quōd gestū Legionē, in quodā Religiosorū collegio ante annos vix viginti: noui personas, quib. accidit. Erat Laicus vnus, solitus interdū pueros rudimentis Cathedrali imbuere, cogitationes egedē dormienti recurrebant, ita vt in somnis & præcineret, & doceret, & hortaretur, & increparet pueros æquè clamosè & feruētè, ac solebat interdū: sic turbabat vicinorum somnū. itaque qui propinquior illi habitabat alius Laicus, & læpè monuerat, quodam die illi per iocum minatur, si pergat hos clamores edere, surrecturū se noctu, & ad thalamū eius iturum, & flagello ex funiculis intemperies hæc abacturū. Quid Gūdi saluus? sic enim vocabatur; surgit circa noctis medium dormiens, & egressus, vt decubuerat, in indusio cubiculū fratris collegæ ingreditur, manu feroces ferens & prætentans, & recta ad lectulū alterius, cui fuerat interminatus, contendit. Vide Dei prouidentia. Luna lucebat, & nox innubis erat, & frater iste vigilabat: vider accedentem; & cele-

riter de delecto deiicit, quâ paries erat non nihil remotior. Noctambulul lectulo proximus forficibus culcitam ter quaterve petit, & confestim redit unde venerat. Manè factio interrogatus, negat se meminisse, neque id facere unquam in animum, vel leuiter, induxisse; tantum cogitasse, si aliter cum flagello ad se accederet, illum intentatis forficibus perterrefacere, & abigere. Nô ergo necesse est, tùm, cum imaginatio operatur, immediatè præcessisse rei externæ sensum: licet necesse sit, ut earum rerum sit naturæ sensus aliquis, & earum sensu quis à natiuitate destitutus non fuerit: idè enim, nec cæcus à natiuitate sonos imaginari poterit. nam imaginatio motus est à sensu actu factus, auctore Aristot. 2. de anima. Sufficit etiam ut rerum, quas imaginamur, similitudines aliquas sensu aliquando perceperimus: sic enim vel illud idem, vel simile aliquid poterimus imaginari, & sæpè ab externis, quæ remotissima à nobis vel tempore vel loco, imaginationem moueri & præfagire nobis, quæ certò postmodum eueniunt, Aristoteles fatetur, in lib. de Diuinatione. Nec absurdum mihi videtur, res futuras aliquando, priusquam contingant, significationes quasdam aduentus sui præmittere, quæ aerem ambientem nos moueant, quo moto, sensus noster mouetur, & sic sensus motio, preparatio quedam est ipsius imaginationis: & ad preparationem imaginationis necessaria est sensus motio, ad ipsam vero imaginationem, nullo alio sensus motu præterea indigemus, hæc haud dubie est sententiâ D. Isidori, & D. Hieronymi, & Thomæ Mori. mox citandorum, nec amplius probant argumenta And. Cæsalpini, lib. 5. Peripateticar. quæst. cap. vlt. vbi contendit imaginationem à re-

Arist. 1.
de animâ.

A) bus externis moueri posse, non moto sensu.

Quoad corpus alienum, nonnulli censent imaginationis vim se longissimè porrigere. adeo ut possit etiam remotiores fascinare, vel sanare, & res loco mouere, & fulgura, & pluuias celo deducere: ut Auicenna lib. de anima scilicet. 4. c. 4. & alij, qui tamen in modo efficiendi explicando dissentiunt. quidam hoc illam posse volunt, per certos, quos ipsi somniant, radios (Alkindus lib. de imaginibus) alij per spiritus ex corpore vi imaginationis expulsos; (Paracelsus lib. de imaginibus. Pomponatus lib. incantament. cap. 3. & 4. And. Cæsalpini lib. de mirabil. effectuum causis. Sibyllan. d. cap. 8. q. 3.) Ceteri cum Auicenna & Fulginate, solo animæ præstantioris imperio: imaginationis virtuti hoc tribuit Augerius Ferrer. lib. 2. methodic. 11. non indicat utrum animæ imperio, an fluore spirituum mediante: sed puto eum in Auicennæ sententiâ conspirare.

Sed nihilominus sit concl. talis; In corpus alienum disiunctum & separatam ab imaginante, anima humana neque per imaginationem, neque per aliam potentiam, mediantribus vllis radijs, spiritibus, vel speciebus, vlla mirifica huiusmodi potest efficere.

Hæc conclusio est communis Theologorum, D. Thom. Ferrariens. Medicinæ Pici, Vairi citatorum, & medicorum Valelij, Cödrönchi, Bokelij, & Cæsalpini, & aliorum.

Probat, quoniam imaginatio est actio immanens: & ideo anima imaginans nullam realem qualitatem potest imprimere rei disiunctæ, quod ut in eam agat, foret necessarium. Cõf. quæ radij tales, nulli sunt: spirituum tanta vis esse non potest: species duntaxat habent vim repræsentandi: anima den-

niue

nique vnus ad alterius animā vel corpus nulla est naturalis coordinatio. Et ideo præstigiator ille Mirabiliarius Cæsarius Maltese, qui Antuerpiæ anno 1599. sortilegas quasdam diuinationes sic palliabat: quasi, spiritus sui efficacia predominantis spiritui alterius, alter ad eligendum quod ipse volebat cogere tur præclare mentiebatur.

Pomponatius contendit, has species spirituales posse gignere aliquid reale, nempe id cuius sunt species; sicut faciūt ideæ in mente diuina. Verum hoc imperitè dicitur. Nam ideæ in mente diuina sunt substantiæ, non accidentia: sunt etiam altioris ordinis, quàm hi spiritus: nec ille quicquam in Deo innouant aut immutant. in creaturis verò nunquam visum fuit, vt imaginaria species sibi simile producat. v. g. species equi gignat equum: species caloris, quam ego imaginor, nudum & argentem alium à me remotum calefaciat. Si quid tale valeret vis imaginatrix, iam pridè alchimici aureos montes essent adepti. Denique spiritus hos necesse est, si sunt, rem esse planè debilè: quæ, cum extra imaginantem, velut extra matris vterum fœtus, effusa, statim ab aère circumstante corrumpetur. Cæterum quæ aduersarij obijciunt, ea vel falsa sunt, vel in ijs ad imaginationem actio per contactum accessit, quare pertinent ad sequentem conclusionem. Hinc porro eliciuntur tria, primò non posse aucupem solo visu & imaginatione aues cælo detrahere, quod tamen asseruit Michaël Montanus, *lib. 1. des Essais, cap. 2.* Secundò non posse quenquam solà imaginatione alterius fascinari, vt accuratè ostendit Valefius *lib. sacrae philosophiæ, ca. 68.* Tertio multo minus sic aliud sanari posse: vt rectè Aristoteles *in problem.* & Gratarolus *apud Pomponat. cap. 6.*

Secunda conclus. *satis verisimile est,*

A *per accidens posse aliquid imaginationem in corpus vicinum, arctè quæpiam coniunctione, & contactu ei copulatum, si tamen & imaginatio sit valdè intensa, & vicinum corpus ad eam affectionem valdè dispositum.*

Sic puto conciliari posse sententias contrarias, vnam absolutè negantium imaginatricem vim externa corpora immutare posse, quæ est Fran. Soarez. *disputat. 18. Metaph. sect. 8. v. 28.* & Cornimbricensium *in 7. Physic. c. 2. qu. 1. ar. 7. Valenciæ 2. 2. disp. 6. qu. 13. puncto 2. Vari & aliorum.* alteram absolutè id affirmantium, vt Michael Medinæ *lib. 2. de recta fide c. 7.* Marfilij Ficini *l. 13. de Theol. Platonica.* & Bened. Pererij *sup. solèt ad hoc probandum adducere mirifica exempla diuersitatis liberorum à parentibus, vt artificium rusticū, de quo Columella l. 8. & ad quod allusū à Calpurnio Eglo. 2.*

C *Me docet ipsa Pales cultum gregis: vt niger alba*

Terga maritus ouis nascenti mutet in agna: Quæ neque diuersi speciem seruare parentis Possit, & ambiguo testetur vtrumque colore. quod primum factitasse Iacobū Patriarchā legimus *Gen. xxx.* & licet D. Chryf. *tom 57. in Genes.* censuerit hoc naturæ modum transcendisse, & Isidor. *l. 12. Origin. c. 1.* cōtra naturam fuisse significet: id

D tamen non ita capiendum, quasi negent naturali rationi consentaneā hanc colorum in fœtu varietatem: sed tantū præter ordinariū naturæ cursum: nam solèt parentibus colore similes agni gigni: hic autem industria Iacobi, quā ab Angelo tamen edoctus erat, teste Theodoro *g. 88. in Gen.* contra accidit. Nec enim naturali rationi consentaneū id fuisse, ignorauit Isidorus, qui rationē mox subiunxit, & exemplis confirmauit: vt

E & D. Hieron. & D. August. & Galenus, & Plinius, quorū omnium verba habes apud Pererij nostrum: & quædam apud

Alfon. Mendozā in Quodlibet. q. 9. Po-
ficiua. & Andr. Laurent. hist. Anatom. l.
8. c. 20. addit Pererius simile exemplum
de prole albā, ex utroque parente AE-
thio. ex Heliodori AEthiop. hist. l. 1. Et
tale, quod Buscoducis personatus demo-
cū uxore cōcubuit, asserēs, vt sunt petu-
lātes ebrioli, se dāmonem gignere velle;
natus ex eo concubitu infans dāmoni
facie similis, qui simul ac natus lasciuire
& saltitare cōcepit, *narratur ab Hier. Tor-*
quemada in Horto Florum. Sed hoc ex-
emplo & similibus conclusio non satis
probat. Nam hęc tribui possunt ima-
ginationi matris vt tribuit D. Isidorus
his verbis: *hanc enim seminarum dicunt es-*
se naturam, vt quales perspexerint, siue men-
te cogitauerint, in extremo voluptatis actu,
dum concipiunt, talem sobolem procreent.
Etenim anima in vsu venereo formas extrin-
secas in ius transmittit, eorumque satiata
typū, rapit species eorum in propriam qua-
litatem.] quod pertē ad Hieron. *Tradit.*
in Gen. capit. 30. accepit: qui matri quo-
que totam vim tribuit: vt & D. Aug. de
Apiboue agens lib. 12. de ciu. Dei, capit. 5.
sed & Thom. Morus Martyr. carmine
lepido, quod etsi totum Perer. refert,
ego partem decerpam, quæ nobis vsui;

At qui graues tradunt sopbi:
Quod unque matres interim
Imaginamur forritur
Dum liberis dant operam:
Eius latentes, & notas
Certas, & inalebiles,
Modoque inexplicabili,
In semen ipsum congeris:
Quibus receptis intimē
Simulque concrecentibus:
A mente matris insitam.
Natus refert imaginem.

& ita vult factum, vt quæ marito qua-
tuor dissimiles proles legitimas pepe-
rerat, quia secura de absente non cogi-
tabat: vnum ex adulterio conceptū cu-

A ruca hūc similitum ediderit: eō quod
concupiens metuerit, ne velut lupus in
fabula maritus interueniret. Dissimili-
tudinis tamen illius causa esse potuit:
quōd dum illos conciperet, mēte & ima-
ginatione alijs mæcha intenderet. Puta-
rim itaque fieri posse, vt propter solam
fœminæ imaginationem id contingat,
licet fatear vt plurimū concurrere ima-
ginationē vtriusque vt docet Fran. Va-
lesius *d. lib. de Sacra philosophia, c. 11.* Neu-
ter tamen tunc agit per imaginationem
in corpus alterius. Nam imaginatio o-
peratur duntaxat in semen prolificum,
quod pars imaginantis fuit, & ideo se-
mini anima imaginantis non quidem ac-
tū talem formam imprimit (v. g. colo-
rem cutis vel crispitudinem capillorū)
cuius actū semen capax non est: sed vir-
tutem quandā & ex generante deferen-
di & conferendi in fœtum quē format,
ea quę generanti secundum animam in-
sunt, vt in corpore generato incipiat ef-
se corporaliter, quod in animā generā-
tis erat spiritualiter. *lege eundē Valesium,*
cuius sententiam coniunxi cum explicatione
Testati q. 10. in d. c. 30. Gen. Sed an suffici-
at ad hoc imaginatio solius maris? vide-
tur velle Plinius li. 7. c. 12. dum vtrius-
libet cogitationem memorat, & fortē
D Marsilius Ficinus supra, dum promiscuē
parentum meminit, & Calpurnius ver-
sibus ante laudatis? putarim tamen eos
id noluisse, sed requirere vtriusque cō-
cursum: non maris duntaxat: qui an so-
lus sufficiat, problematicū, quia incertū
est quid, & quātum conferat semē viri-
le aut fœmineū ad fœtus materiā atque
conformationē. Si fœmina semen non
emittit, vt voluit Aristoteles *in lib. 1. &*
E *2. de generat. animal.* aut si formam vi-
uenti tribuit solus pater, vt nonnullis
visum: aut si ad generationē vtriusque
semen pro materia & forma simul ac-
currat, quod medicorum præcipuis pla-

nique

cuit: probabile est, patris imaginationē sufficere: si verò pater solum ad formā cōferat, mater ad formam cōferat equè, & solā materiā luppeditet; probabilius foret, non sufficere. Quicquid est, illud constat ex imaginatione tēpore conceptus, non satis efficacem esse conclusionis nostræ probationem. Magis vrget imaginatio, quæ post conceptionē succedit. Nam videmus prole etiā iam formatam in vtero maternę imaginationis dispēdia sentire, vt in pręgnantibus accidit quotidie. Legi V Vitebergę ciuem cadauerosa facie natum: eo quòd mater vterum ferens obuio cadauere subito fuisset pauēfacta: Isenaci, pudicę & formosam matronam: scribunt peperisse glirem; quia ex vicinis aliquis gliri nolā appēderat, ad cuius sonitum reliqui fugarētur: is occurrit mulieri grauida, quę ignorā rei, subito occurso & aspectu gliris, ita est conterrita, vt fetus in vtero degeneraret in formā bestiola. Nicol. 3. Pontifice Romę quodā in palatio mulier infantē vrsō similem peperit, eò quod (medici iudicarūt) ibidē varijs in locis vrsi de cęsti cernebantur. Paderbornę mulier, vetica ante annos sexdecim plus minus (res ibi tum nota) peperit filiū modo Ecclesiasticorū palliatū & pileatum; quæ ex vehemēti odio in Papistas, vt vocant, obuijs semper maledicebat. Sed hoc fortē diuinę vltionis fuit. Quid aliunde exempla peto, maternū, paternūque genus suggerit. Fuit in materno genere Antverpię, quæ vterum gestās, simiā in delicijs habebat, vnica ei nata filia, multa simiōrū retinuit, nam & puellula latitare, & gesticulari, & similia non pauca. Ex paterno, Lud. Delrio. Vir honoribus clarus, ob fidelē Regi nauatā operā à perduellibus Bruxellę captus in pleno Senatu: vxor, grauida, cū in domum irrumpētes seditioforum duces vidisset, exterrita: post peperit, quē de fonte Iustali susce-

A pi: is infans semper oculis externari^s maternum pauorem; iam adolescens emotæ mentis persistit. Fugio domestica mala. Scribit Fernelius *lib. de hominis procreat.* pauorem, si dum ouis incubat, linteis albiscircumtegatur, albos omnino pullos, non variantis coloris edere. Quæso, num oua non sunt corpus se iunctum? Vides tamen imaginationis efficacitatem in illud. Præterea, cū imaginatio accenderit calorē in corpore imaginantis; cur contiguū ei corpus nequeat etiam calefieris? Non tango illā quæstionem an solius imaginationis tanta vis sit in hac similitudinis efficacitate, vt plerique à Fernelio li. 7. phyfiol. opinantur, an verò partem sibi motus feminis & vis formatrix vindicent, vt docet Andr. Laurentius l. 8. hist. Anato. q. 20. eum legere potestis.

B Ego manum tollo de tabula: moneo tantum, vel moueo potius dubium.

C B. August. narrat quendam; quando cumque ei placebat, ad imitatus quasi lamētantis cuiuslibet hominis voces, ita se auferre à sensibus, & iacere solitum mortuo simillimum, vt non solum vellicantes atque pungentes non sentiret; sed aliquando et igne vreretur ad motu, sine vllō doloris sensu, nisi postea ex vulnere. Hunc porro non obnitendo, sed non sentiendo non mouisse corpus suū probat: quòd tanquā in defuncto, nullus inueniebatur anhelitus: hominū tamen voces, si clarius loquerentur, tanquā de lōginq̄ inaudisse se postea referebat. l. 14. de ciu. Dei, c. 23. Hoc vir eruditus factum vult, quia per vehemētem imaginationem ille seipsum abstraxerit à sensu rerum præsentium. Cogita (lector) an non sit verisimilius hūc magum fuisse, & opē dæmonis ex pacto in extasim sic abripi cōsueuisse. Nam huiusmodi effectus omnem imaginationis vim clarē superat, cū extasis à volūate humana non dependeat, vt suo loco ostēdetur. Pergamus ad aliā quæstionē.

N. Dom
mēt. in c.
Gen. 30.

QVÆSTIO IV.

*An solo cōtactu, visu, voce, afflatu, of-
culo, vel nudi limbi applicatione vul-
nera & morbi sanari, & alia mira hu-
iusmodi perfici naturaliter
possint?*

VOI QVOT asseruere, com-
mune hoc ponunt fundamē-
tum superstitionis suæ: spi-
ritus per arteriam ex corde
promanare, & per visum aspicientis, vel
per os loquentis, vel per poros tāgentis
erumpere; & visi, audientis, vel tacti se
arterijs insinuare, indeque cor petere, &
eò efficacius penetrare; quo spiritus ve-
hementiori voluntate videntis, loquen-
tis, aut tangentis fuerint emissi.

Prima conclusio, *vis ista voci non est
tribuenda.* probatur, quia vix in audien-
tē nihil potest operari nisi per accidens,
ratione soni vel significationis verbo-
rum, alterans audientem, eā quam
adfert lætitiā, timore, mærore, &c. vt op-
timè Vairus docuit *a.*

*a d. lib. 2.
c. 11. Item
Condō-
chus li. 2.
de mor-
bis vnaef.
ca. 5.*

Non obstat quod adferunt, mirabiles
effectus malis carminibus Magos opera-
ri, v. g. insuffratis quibusdam verbis in
aurem tauri, belluam prostreri vt mor-
tuam; rursus alijs, eam in pedes erigi. Pa-
rentum quoque execrationes vox vnquā
irritas cadere: Non inquam hæc obstat,
quia illa de tauro ac similia fiunt à dæ-
mone, vi pacti. Execrationum verò ef-
fectus; si repentinus; oriri potest ex ve-
hementi alteratione verecundiæ, timor-
is, tristitiæ: si verò lentus sit & tardus,
non id putandum sono verborum per-
fici, sed Deum punire iusto iudicio libe-
rorum nequitiam & impietatem. Hūc
ego retulerim illud VVestphalæ mulie-
ris, quæ diris & deuotionibus filium
reddidit immobilem; quod ad dæmo-
nis operationem alij retulere. *b*

*b Ananias
lib. 4. de
Naz. dam*

Secunda conclusio, *nec etiam visio so-*

*la, vel cū imaginatione nuda, ad hoc satis
efficax est.*

Hoc de fascinatione probant Vairus
l. 2. c. 9. Ananias d. l. 4. Condōchus d. l. 2. c.
2. Bokelius l. de philtro c. 1. Andr. Laurent. l.
10. hist. anatom. q. 2. sed de fanitate & si-
milibus effectibus par ratio est.

Supponunt contrariæ sententiæ au-
ctores, oculum aliquid emittendo cer-
nere, cum Platoniciis. Sed quomodo
iam pridem exhausti non sunt visui ra-
dij isti, aut quæ hæc vis suppediatrix
nouæ semper materiæ? verior longè ac
receptor est sententia Peripatericorum
& Theologorum, de qua lege Lauren-
d. q. 2. visionem fieri introitceptione
speciei obiectum repræsentantis: pote-
statemque videndi, potentiam esse pas-
suam, quæ alterari, non alterare quæat.

Visio quoque actio immanens est; quā
finita nihil in obiecto superest, vtpote
cui nihil accessit: vel in illud transiit.
Sunt hæc verissima, multa tamen primā
specie videntur repugnare. Amor ex
mutuo aspectu, lippitudo, anicularum
facinatio, speculorum vitiatio, galgali,
luppistruthiocameli, gallinæ, & regu-
li per visum efficacia; quæ nunc breui-
ter remouenda.

Visus, amoris initij & incrementi,
duntaxat est occasio quædam: nā prin-
cipio visæ formæ simulachrum visus of-
fert imaginationi: quod simulacrum
phantasia voluēs ac reuoluens, causa est,
cur homo istud obiectū iudicet dignius
esse, quod ametur & expetatur, rebus
cæteris. Sic incipit quis amare: mox a-
mor præsentia rei amata fouetur & glif-
cit: nō quòd obiectū externis oculis vi-
deat: (nam & absentes magis amore
cruciantur) sed quòd assidue de illo co-
gitet, illudque plus quàm par est æstimet,
& sibi met imaginando fomenta & faces
præbeat ardori. Etenim si non intrin-
secum malum foret, & ab externā pen-
deret

deret

deret visione, cur, cum plures simul eandem videant; & ab eadem videantur, vnus ille deperit, contemnunt cæteri?

Lippitudo, & à menstruata visu speculis inulta macula, non ab ipsa visione & oculi organo manant; sed vel ab halitu infecto per os ac nares erumpente, vel ex concavitatibus oculo vicinis, & suffusioni mixtis spiritibus contagiosis. Ad oculum enim est foramen, cui indita pupilla, ex qua per neruum opticum visio procedit, actio sanè innoxia. Est etiam foramen cerebri aliud, vnde nervus motiuus, de secundo neruorum coniugio natus, prodit, per hoc foramen cerebrum fundit lacrymas, lippitudinem, & alios prauos humores ac spiritus, & inde per exteriores oculi partes, & orbis ipsius circumferentiam, inter palpebras & tunicam candidam, huiusmodi fluores stillant.

Trux aspectus vetularum, deformi suo squallore ac tetritudine, potest infantulos perterrefacere, timor postea concitans humores facit, vt citius morbi erumpant, ad quos tenellum corpusculum iam erat dispositum ac præparatum. Sic Tiberius non oculorum radijs, sed aspectu horrido militem terrore quasi attonitum reddidit.

Galgalum, seu rupiculam, seu hianticillam, auem scribunt *Plutarchus lib. 5. Symposiac. c. 7. & Heliodorus lib. 3. Hist. 2. Aethiop.* si oculos in ictericum defigat, sibi morbum, ægro sanitatem adferre. quod si verum, de quo merito Vairus dubitat; retulerim ad occultam aliquam similitudinem ac sympathiam morbi & auiculæ, non ad eius visionem, hæc tantum occasio est alterationis, quæ rem perficit.

Mærim lupi, quia priores viderant, vocisei facultatem eripuerunt? *Mislas fac, bone vir, nugas poëtarum de Mæ-*

A ri, quin potius D. *Ambrosium laudas,* ita scribentem; *Lupi si quem priores hominem viderint: vocem ei quadam natura videntur eripere: si autem eos homo prius viderit, exagitari memorantur.* lib. 7. in Luc. cap. 10. hoc ridiculum dicit Andr. Laurent. de lupo, & Ioan. Brodæus lib. 7. miscel. cap. 7. scribit eos, qui rationem huiusrei quærunt, planè desipere: sed ipse non satis sapiebat, confundit enim lupum visum cum vidente. Lupo viso interdum homo obtutescit, sed viso qui prius hominem viderat: hoc tantum vult Theocritus. Cur porro lupo visum præueniens videndo raucedinem adferat nunc causam cape. Tho. Cantipratenfis, hoc vult fieri, quia lupo radijs oculorum suorum immisis homini, eius spiritus visuos in instanti desiccet: ijs arefactis arteria desiccatur, & sic instrumento vocis obligatius impedito hominem rauescere *lib. 2. de apib. cap. 57. p. 39.* Verum hoc de radijs non admitto. Idè malum cum alijs dicere, id accidisse, quod qui in feram improuisam incidunt, ob micantes eius oculos & aspectum formidabilem, metuunt vehementius: timor repentinus sanguinem ad cor fugat, & frigus cæteris membris inducit, & subitam totius corporis alterationem: hinc raucedo & vocis impedimentum. Nec vana videtur ratio venatorum nempe lupum; si prior hominem videat, se ad vindictam recolligere, & sic noxium quendam illi, nec clamare queat, vaporem quasi insufflare; qui cum venenatus sit potest raucedinem adferre; cum verò se ab homine iam deprehensum videt, ac visum fuisse metuere & fugam meditantem de hoc vapore, emittendo non cogitare. Iul. Schaliger hoc de lupo totum falsum contendit.

Nec struthio camelus, nec tardigra-

da & domi porta testudo aspectu pullos
quis excludunt: in arenis enim ea relin-
quunt, & aspiciunt, solum vt arceat no-
citura: postea benigna mater tellus ea
calore maturat; sicut & lacertis acci-
dit.

Ananias
l. lib. 4.

Ferarum rex Gallinacei metuit aspe-
ctum re vera, nec fucus est dæmonum
(vt quidam scripsit: d) sed metuit ex
quodam arcanâ antipathiâ. Sic enim vi-
deas buffone hiante, quasi coactam, mi-
ro cum eiulatu mustelam se ori deuorâ-
dam inferere.

De reguli seu basilisci intuitu notior
narratio est quàm verior. Si reperitur
hoc animal, volunt Nicand. in Theriac.
Dioscorid. lib. 6. Plinius lib. 8. Solin. cap. 30.
Schalig. exerc. 24. Mercurial. lib. 1. de vene-
nis cap. 21. violento halitu ac virulento
vicinum inficit aërem, iste necat accen-
dentes. sic Andr. Lauren. d. quæst. 11. Quod
addunt si se in aqua pura & limpida cõ-
spiciat, ipsum met emori: dicam verbu-
lo, non credo. Nam si spiritus isti ex
eius oculis extrent, ipsi videnti forent
connaturales, quare nec interimerent:
sin connaturales non sint prius in ocu-
lis inclusi, debuerant nocuisse: ab
aqua verò eos infici & venenari ridicu-
lum.

e Cael.
R. rodig.
lib. 6. an-
tiq. lect.

Adijciam his Vairi argumentis, vnũ
quod mihi videtur difficilius. Norunt
Hispaniæ genus hominum, quod vo-
cant ZAHVRIS, nos *Lyneos* possumus
nuncupare, cum Madridi Anno 1610.
Lxxv. versarer, talis ibi puer visebatur.
Ferunt hosce videre, quæ addita in pe-
nitisterræ visceribus, venas aquarum
& metallorum thesauros & sub sarco-
phagis sita cadauera, res receptissima &
celeberrima est: & fieri posse censue-
runt, non Pindarus, Tzetzes & alij poë-
tæ modò; sed & philosophi: e quorum
nonnulli in hanc humori melâcholico,
& natorum inde spirituũ vehementia

A ascribunt: Melior hæc ratio foret si tan-
tũ putarent se videre non visã: nunc
cum visis veritas respondeat, inanis est.
quid sentirem, aliàs explicui, f nec mu-
to sententiam: venas aquæ nouerunt, ex
vaporibus manè & vesperi locis illis ex-
piratis. Venas metallorum cognoscunt,
ex herbæ quodam genere illic nasci so-
lito. Thesauros & cadauera (dicunt e-
nim, quæ & qualia) putarim à dæmoni-
bus ostendi & indicari. Potest acies oculo-
rum, quando nullum densum corpus
interijcitur, diffusissima spacia trans-
mittere: sed medium istud sarcophago-
rum aut telluris, tam densum, solidum,
& opacũ; id vel omnino expers, vel pa-
rũ capax est illuminationis & pelluci-
ditatis; quæ ad videndum necessaria. Ac-
cedit, quòd hanc isti facultatem viden-
di solent ad certos dies restringere, fe-
riam tertiam & sextam, quod latentis
pacti indicium. Quinetiam rubedo oculo-
rum, quæ in Zahuris maxima conspi-
citur, plus noceat quàm iuuat acumen
oculorum.

Conclusio tertia, *Neque contactus solus
per se ad hæc est idoneus satis.* Defasci-
natione probant Vairus & Condron-
chus, sed argumenta id æquè conuin-
cunt de cæteris mirandis effectibus.

D Primò, Tactus, quatenus tactus, ho-
mini datus fuit ad propriæ vitæ conser-
uationem, nec vim habet aliam, nisi tã-
gendi. Si verò vim aliquam habet hu-
iusmodi mira perpetrandi, vis illa fit o-
portet salutaris naturã suã, vel noxia. S
salutaris; suo prius corpori salutem ad-
ferret: si noxia, prius necaret eum cui
inest: horum tamen nihil cernimus
contingere. Deinde in omnes æquali-
ter ageret: quos tangeret; sanaretque
vel læderet etiam quos nollet. Nullis
denique foret opus alijs obseruationi-
bus ac ritibus, quæ cuncta videmus ali-
ter se habere.

c. 2. & Va-
irus d. lib.
2. c. 4.

f Com-
ment. in
Medea
v. 251.

§ d. l. 2. c.
10. d. l. 2.
3.

Scio

Scio farragines multiplices experientorum contra sententiam nostram adferri: sed parui sunt momenti.

Primò tradunt torpedinem farissa i-
ctam tenentis manum corpusque totum
torpescere: hyenæ umbra canes obmutescere: serpentem quernis contactam frondibus emori: eandem ibidis pennâ fisti: viperam arundinis vel faginæ virgula percussione obstupescere: vesperiliones folijs platani abigi, eryngium capræ sumtum ore, greges totos sistere: cæteras pennas aquilæ pennis mixtas, contactu absumi: lepore marino viso vel tacto, necari nonnullos: lupinas fides si iungas agnitis, istas dissilire. *Respondeo* hæc cuncta ratione antipathia naturalis euenire, & occultarum qualitatum diffusionem noxia his alijs, nec valet consequentia, si inde ad hominis contactum quo tangit alium hominem arguenteris. nam homo homini specie similis est, nec naturalis antipathia in eadem specie locum habet: in illa specie differunt ab ijs, quibus nocent.

Secundò illud Lucani de Echineide seu remorâ, vrgent:

---Puppim retinens auro tendente
rudentes.

In medijs echineis aquis.---

Respondeo, id cum semel aut bis tantum acciderit, si accidit, casu ex alia quapiâ causâ accidisse. Ecquid post tot centurias annorum, tam frequenti navigatione, causæ, ut nihil huiusmodi audiatur? certè non mortua species; Vidi vnam apud Iacob. Plateau Tornacensem, habent & alij alias, vis potius illa sistendi conficta fuit; sed quia DD. Basilius & Ambros. in Hexam. meminere: potes confugere ad occultam aliquam qualitatem huius bestiolæ, quæ vim habeat sistendi motus. Lege si lubet Conimbricenses nostros in lib. 7. *Physic.* 2. q. 1. a. 6.

A Tertiò ista fides aliam vnisonam cogit timere. *Resp.* cum æqualiter vtraque sit extensa, nec admodum procul ab invicem remotæ sint, recipiunt eandem aëris, crispati reuerberationem.

Quartò Magneti ferrum affricatum, potest aliud ferrum attrahere. Taurum furentem si ficui alliges, statim mansuescet. *Resp.* vtrumque fieri posse occultâ quadam sympathiâ atque consensu qualitatum. De magnete multis nostri Conimbrie. d. q. 1. a. 3. eos adi. De tauro non ego credulus, nec qui velim periculum facere, scio tamen ad causam physicam referri à Glycâ; quod ficus inter arbores succi plenissima sit: quamobrem halitum ex se calidum, aërem secantem, penetrabilemque emitte; qui tauri alligati ferociam domet, & appensarum carnes auium mollescat.

C Quintò. Cum puella napello educatâ, si Alexander Macedo consuisset; lethalisei, iudice Aristotele, contactus fuisset. *Resp.* non contactu solo, sed ludoris & halitus commixti contagione, hanc eum pestem fuisse hausurum. Sed contagio nihil habet mirum neq; insolitum.

D Sextò. Cadaver coram occifore, propter præcedentem contactum, sanguinem solet fundere. *Resp.* Varias reddi causas. quidam miraculo retribuunt; quidam casui, quo factum sit aliquando, ut cadaver tum cruorem mitteret, cum præenserat reus homicidij, recensui alio loco multas hac de re sententias, & auctores laudavi: h neque adhuc dum video, quid solidius adferatur illa antipathia, ex vehementi odio occisi in occiforem; quod qualitatem latentem, & arcanam impresserit corpori, cum cadavere permanentem: & huc referendum illud Lucretij.

Idque petit corpus mens vnde est saucia amore.

h. Commen. in Octauiam Senecæ ver. 1278.

Namque

Namque homines plerunque cadunt in vulnus, & illam

Emicat in partem sanguis, vnde icimur ictu.

Et si cominus est, hostem ruber occupat horror.

Vt si viui amantis, & mortui hostis comparatio. Sic Lemnius lib. 2. de occult. natur. mirac. capit. 7. Langius epist. 40. Pictorius Dialogo 9. Gemma. lib. 1. de characteris. cap. 6.

Septimò obijciuntur varia curationum genera mirè frequentia. In primis praxis quotidiana militum, qui solo afflatu, osculo, aut nudi linthei appositione sanant: etiam atrocissima vulnera; quam vocant *artem S. Anselmi*. item genus illud *Saluatorum*, vt vocant in Hispaniâ, vel *Gentilium S. Catharinae*, aut *S. Pauli*, vt nuncupant in Italia, vel *feria vi. parascueus filiorum* vt nominant Belgæ, qui omnes dono sanitatis in varijs morbis se præditos gloriantur. Iuuat eos auctoritas Pomponatij lib. de Incantationibus capit. 3. qui respondet, sicut in herbis, lapidibus & animantibus inueniuntur hæc virtutes sanandi: sic nihil repugnare, quin & in tota humana specie similes vires inueniantur, vt in vno homine sit virtus talis lapidis, in alio talis plantæ. Quod ergo planta hæc vel lapis ille possit, idem hominem etiam hunc & illum naturæ vi effecturum.] Implicatio hæc res est, quàm vt vna propositione queat enodari. Quare dico primò, *Donum conferendo sanitatis siue curationis, esse donum supernaturale, & gratiam gratis à Deo datam.*] hoc certa fide tenendum, ex D. Pauli verbis *alij quidem per spiritum datur sermo sapientia; alij autem sermo scientia, secundum eundem spiritum, alteri fides in eodem spiritu; alij gratia sanctorum in vno spiritu; alij operatio virtutum, alij prophe-*

1. Cor. 1.
vers. 9.

tia; alij discretio spirituum.] Tale curationis donum; sed à febris tantum sanandi, habere putantur in Flandria, quotquot aati sunt ipso die Parascueus; & quotquot nullo scæmineo factu intercedente septimi masculi legitimo thoro sunt nati: quod nequit ad naturalem causam reduci. quare prodigiosa est curatio, &, si nihil superstitionis accedat, reducenda ad hanc primam conclusionem. non enim absimile vero est, ob diei honorem & mysterij sanctitatem, & honorem coniugij, hoc Deum concessisse. Nec etiam potuit nisi virtute diuina fieri, quod refertur Reges Angliæ olim quosdam annulos benedixisse vtiles neruorum contractioni & spasmo, ac morbo comitiali: eisdem etiam contactu strumosos sanare solitos, & vtrumque concessum D. Eduardi Regis meritis, scribit Polydorus Virginis lib. 8. Hist. Ang. fol. 140. Nescio an eodem referendum illud Petri Blesensis Archidiaconi Bathoniensis, cuius opera studio Ioannis Butæi nostri partim de nouo, partim correctius edita anno superiore; scribit Bles. Fa-teor quidem (ait) quod sanctum est Domino Regi assistere: sanctus enim & Christus Domini est, nec in vacuum accepit vnctio-nis regie sacramentum; cuius efficacia si nescitur, aut in dubium venit fidem eius plenissimam faciet defectu iniquarum peccatis, & curatio scrophularum.] tantum ille epist. 150. ad clerico aula Regia. Prodiit ante annos duos liber benè prolixus cuiusdam Guilhelm. Tookeri, cui titulus *Charisma siue donum sanationis*, quo conatur docere hoc charismate sanandæ strumæ præditam, quæ hodie regnat in Angliâ Elizabetham; accipi librum dono Illustris Viri Marci Velferi Patricij & Consularis Augustani, qui quâ est eruditione & humanitate, noluit me beneficentiæ suæ ex-

per-

partem esse. Eo in libro mihi multum adulationis, & fuci, parum sinceritatis & veritatis visum inesse; nec fidem mereri. In primis vult hoc donum Regibus Angliæ ab ipso vsque Lucio competisse; nec quidquam assert ad id probandum, nec fieri id potest. Nam post Lucium multi Reges non Christiani fuere; quos ille vnctos non dicit opinor. desijt ergo penes illos charisma & interruptum fuit. Et cur meritis D. Eduardi demit, quod tribuunt ceteri? an vt Franciæ Regibus antiquioris priuilegij splendorem eripiat? an vt doceat (*quod impudenter asserit p. 84.*) Reges Franciæ per quãdam propaginẽ ab Angliæ Regibus accepisse? & vide, vt probet, quia Francorũ ferẽ totã provinciam iurisdictioni Regũ Anglię subiciebantur bellam rationem & dignã à Francis elucidari, quod nõ diffido facturos: nisi inepto huic ardelioni respondere dedignentur. Nec illud quidẽ probat, vt nec Polydorus, licet asserat idem successoribus Eduardi collatũ, quod Eduardo: de quo quis nõ immeritõ dubitet. nã nec in Bullã canonizationis D. Eduardi, nec in vita eius conscripta ab Eilrhedo Rhiuallenti amplius habetur, quã D. Eduardũ quãdam mulierẽ strumosã persanasse; nec vnũ verbũ additũ de successorum charitate, vt nec à Tagantio, quem ipse etiã adducit, & vtriusq; verba adscribit; vt in manifesto mendacio deprehendatur. Solũ ergo illi de Eduardo probarunt. Adde ex Blesensi Henricũ II. de quo loquebatur: Polydorus addit sui temporis Henricũ VII. & Henricũ fortẽ octauum, sed nondum schismaticum, nondum hæreticum: nam Historiam ante scripserat. Quid si Polydoro dicam, me credere, si ipse Henr. VII. pro mendacissimo scriptore eum non habuit; si non idem Cambdenius, & quotquot rerum Anglicarum bene periti, iudicant? Res

A tanta vnico teste non potest probari. Tookerus autem idem donum contendit non simpliciter concessum Elizabethæ, sed multò excellentiũs, quia sanctior Eduardo. Non mirere: nam & Apostolis, & Sanctis omnibus, & ipsi Sancto Sanctorum præfert eo libello in Prefa. &c. 3. 4. nõ semel. Demum quo pacto probat hoc Reginale miraculum? Primum pag. 90. per fictitiũ quoddam suũ colloquium cũ Pontificijs quibusdam, quorum nec nomina, nec colloquij locũ aut tempus addit; ne deprehendatur, cur non finxisti, Sanderum, Campianũ. Alanum, Stapletonũ? gloriosẽ de his triumphares. Nunc respondeo esse quendam, qui de quodam, cuidã nihil credit. vis scire? ego, tibi, de toto hoc colloquio. Summa colloquij, se illos conuicisse, bullas excommunicationis in Hæricum VIII. à Clemente VII. & à Paulo 3. & in Elizabetham à Pio V. latã, impias fuisse; quia Regiñe Elizabethæ charissima sanationis integrum remansisse possit ostendere. quo audito, illos quasi animis consternatos subito conticuisse, opinor impudentiã tantam admirantes; vel metu delationis negare non audentes. Sed quo pacto probat? primũ se à teste fide digno inaudiuisse quendam Romanensiu fidei, in via sibi occurrisse probẽ Londinum qui fateatur, se struma Regiñe contactu liberatum. Quali verò ille vnicus testis; nec nominatus, nec iuratus, nec temporis, nec circumstantiarum cæterarum memor sufficiat ad conuincendum. Hic addit postea testes alios curatos tempore quos nominat omninõ quatuor, duos masculos, & foemellas totidem: vt sint duo paria. Et hi sunt *multa millia, quos ait sanasse, & velle ac posse infinitiorem numerum.* Probat etiam à cæremoniarũ sanctitate; quæ mihi suspectæ, quia video medicos prius emplastra ap-

D

plicare

plicare; & eas longà diuersas esse, ab ijs quibus vsũ fuisse, D. Eduardum, ex Eithedo Tookerus non ignorat. Tertia probatio deducitur, ex eo quod Regina nec omnibus, nec semper, sed aliquibus aliquando hanc gratiam, & grauatè solet impertiri (*pag. 105 & 106.*) item quòd pars magna hominum curata istius gratiæ beneficio, quasi relabatur in pristinum morbi statũ (*d. p. 106.*) quod potius est indicio, non esse hoc charisma à Deo; cuius perfecta sunt opera & sanationes; contra, quæ ope malorum spiritũũ sũt, nec planè sanant, nec perpetuò liberant. Nec ad rem facit, quod ex Chrysolto. subdit: nam ad principium sanationis pertinet, non ad recidiuũ morbi: de qua nunc loquimur. Probat etiam quia quidam Iudocus Hundius eam curationẽ pictam in lucem dedit. cur non addidit epigramma aliquod? Nam *pictoribus atq; poetis, quidlibet audendi semper fuit aqua potestas.* Nec habet plura probandi genera: postea c. 9. soluere conatur obiectiones aduersariorum; quas ita proponit, vt appareat eũ Puritanos & ceteros merè Calvinistas planè habere dissentientes, & inficientes ac damnantes totam hanc serophulanam stropham. si nec fratres ius Evangelici credunt: frustra petat, me Catholicũ sibi credere: qui ipsũ & fraterculos illos omnes pro hereticis habeo: & ex ipsiusmet opere possum efficaciter Catholicis (nam Calvinianos aut Caluino papistas nihil moror) persuadere nõ temerè credendum libro Tookeriano. Argumenta hæc sunt. Miracula propria sunt Ecclesiæ Catholicæ, & nulli dantur qui sit extra Ecclesiam Catholicam *hoc probat c. 5.* Sed Elizabetha est extra Ecclesiam Catholicam. ergo Elizabethæ non dantur miracula. Min. probo. quia Ecclesia Rom. sola est Cathol. Elizabetha, vt schismatica, est extra Ecclesiã Rõ. E. Elizabetha est extra

A Eccles. Cathol. Maior probatur, quia Eccles. Cathol. eadem est, quæ vniuersalis. Romana sola est vniuersalis. ergo sola est Catholica. solam esse vniuersalem; docent omnia Historiarum monumenta: certè vestra Anglicana cuius caput est Elizabetha. mediam insulam nõ egreditur. *Secundò,* Non possunt miracula fieri, ad confirmationem falsæ fidei: (*non semel hoc dicit, & vrè dicit.*) Sed fides quam profitetur Elizabetha est falsa fides: ergo ad confirmationem fidei, quam profitetur Elizabetha, non possunt fieri miracula. Minorem negabis; probabo, quando articulos fidei Elizabethinæ mihi proposueris. interea quia Catholicos alloquor, quibus certum est Elizabetham esse Sacramentariam, & proinde hæreticam, argumentum est profus apodicticum. Nec potes retorquere, dicendo non faceret miracula, nisi vera eius fides foret; sed facit, ergo vera est eius fides. nam assumis pro explorato, id de quo disceptamus: ego verò præmissis nitor, quæ Catholicis sunt fidei, hoc est certissima: *Tertiò* in Ecclesia Catholica semper effulsisse charisma sanitatis, probastoto cap. 4. ex D. Irenæo, D. Augustino, & D. Nysseno, D. Gregorio Magno, & alijs, de reliquijs D. Stephani, de Gregorio Thaumaturgo, Hilarione, & alijs Sanctis, vsque ad nostra fermè tempora. Vnde argumentor: Horum fuit vera Ecclesia: nos Papistæ sumus in eadem in qua ipsi fuerunt. ergo nos sumus in vera Ecclesia: vos in alia estis, quàm nos: ergo vos non estis in vera Ecclesia. Vnde sequitur verum & inuictum esse primũ argumentum nostrum. Illorum Patrum veram Ecclesiam fuisse, tu ipse fateris; quia fateris, per hæc miracula illorum probari miraculorum continuam efficientiam. Negas non in eadem cum illis Ecclesia

esse

esse:probo. illi Romanum Pontificem, pro capite Ecclesiæ visibili agnouerūt, vt & nos: illi crediderunt, quicquid nos credimus purgatorium, septem Sacramenta, præsentiam corporis Dominici in Eucharistia, orandum pro defunctis, &c. quæ vos negatis, nos profiteamur: nec nos quicquam credimus, quod illi non crediderunt: vos autem nec vnum illorum, quos nominasti miraculorum verorum patratores, laudare potestis, quo cum in fidei catholice articulis per omnia conueniatis, aut à quo nos in vilo dissentiamus. Ergo non vos, sed nos, in ipsorum Ecclesia, hoc est vera, sumus. Ergo præterea fatearis oportet, vel illorum miracula non fuisse vera miracula, vel Regiæ vestræ: quæ alterius fidei est, quam illi fuere: vera miracula non esse.

Denique si quæram à te: cur in sanitatibus à Vespasiano, Pyrrho & alijs Gentilibus, vel hereticis collatis, non recognoscas manū Dei, sed Diaboli? respondes e. s. quia infidelium opera huiusmodi actu & factu impurorum spirituum sunt, & laudas D. Augustin. huius sententiæ verissime auctorem. Responde igitur, cum hanc sententiā verā esse credas: an fas tibi sit, credere miraculis, quæ Christianissimi Fræciæ Reges in hoc genere ad fidei Apostolica Romanæ confirmatione operarentur? si fas credere, ergo iam cõcedis in probatione falsæ fidei (lic. n. profiteris) vera miracula patrari posse, quod negasti, & est falsissimū. Si verò dicis id tibi fas non esse: nec nobis Catholicis fas erit credere, quæ facit Elizabetha ad confirmationem fidei suæ, Dei ope fieri, aut vera esse miracula: sed ea cogimur dicere, vel fictitia, si non verè egri: vel fieri physica aliqua vi emplastrorum, aut aliorum adhibitorum: vel ex pacto tacito vel expresso cum dæmone: à quo nec hæreticorum genius, nec aliq̃ quædam cir-

A cumstantiæ multum abluunt. Tu Tookere videris, quid me horum omnium malis credere: nam tibi credere, in ijs quæ asseris nondum decretum mihi neque constitutum. Neque tu cures suadeo, quid ego de hac re credam: perge potius Dominam tuam palpare, & scribere, vnde caput vnctius queas referre. De Franciæ regibus: quorum adhuc nullus apertè hæresim professus fuit: res non Annalium modò, sed & medicorum publicis libris, vt *Guidonis in Chirurg. magna tracta. 2. doctri. 2. s. & Ioann. Tagautij lib. 1. institution. chirurgic. ar. & quotidiana certa que experientia est contestata: hoc illis beneficium quondam concessum fuisse, vt contactu strumas seu scrofulas sanarent. Si vis ea naturalis fuisset, non per traducem hereditariam regni transiisset in Regem solum, exclusis cæteris fratribus: quorum sæpè temperies, & complexio patri similior, quam Regis ipsius. Conditio quoque sceptri seu coronæ, cui comes illa facultas media, nihil tale poterat naturaliter largiri. Quod vero Hieron. Cardanus lib. contradiction. medicar. scripsit Reges Francorum ex longo usu aromatum hanc vim habere, ridiculum, vanum, & dignum est scutica Ioan. Brodæi lib. 8. miscellan. cap. 10. De Pyrrhi Regis digito, contactu morbos sanante: iure optimo Anton. Mirandulanus censuit hoc mendacius incredibilibus adnumerandum: vel, vt puto, dæmonicis potius. Nihilominus.*

Dico 2. negandum non est aliquando nonnullos inuentos & inueniri, qui solo contactu sanant. hæc conclusio probatur legendis sanctorum passim, & quotidiana experientia. Et hæc sanitates conferuntur interdum, dumtaxat ad certum tempus, vt legimus de S. Beniamin apud Sozom. lib. 6. & Niceph. lib. 11. & scimus B. Petronillā à S. Petro, spiritali

lib. ro. de
ciuita.
Dei.

Id. c. 7

eius parente, ad breue tempus fanatam fuisse; & quod narrat Mich. Medina de puero quodam Salmanticensi: interdum ad totam vitam non redeunte morbo. Ad tempus quidem id contingit, quando fanans id à Deo impetrauit certam ob causam, maiusque bonum fanati, v. g. ne sanitate is abutatur, aut ad maius meritum patientiæ; alioqui ordinariè curationes miraculosæ perfectæ esse consueuerunt. Sanatio verò naturalis fit ad tempus, quâdo, subsecuta in melius immutatio, proficiscitur ex sola vi imaginatrice ægri, vt de puero illo censuit idem Medina. Est in Hispania genus hominum, quod Saluadores vocant; vel Ensaluadores, eo discrimine, quòd illi dicant se sanare vi orationum, quas conceptis verbis dicunt illi, vi salutæ & halitus, quem ægro inspirant, de his dico 3. *Saluatores; & Ensaluatores, nec possunt districte & in vniuersum damnari, nec etiam in vniuersum approbari*] etenim potest fieri vt aliquando nonnulli habeant donum sanitatis: sic Victoria & Veracrucius: *m* & sic admittenda quæ Nauarrus n scripsit his verbis; Porro illi qui vulgò *Saluatores* vocantur (quantumcunque aliàs sint perditissimi homines) licet possint suo munere perfungi: quoniam gratia illa gratis data huusmodi hominibus à solo Deo, conceditur in vtilitatem aliorum, & allegat, *Margaritam confessor.*] Sed hoc nimis generaliter dictum: rarò enim sicuti vtuntur, licet vtuntur: nec credendum tot hominibus pessimis hoc donum à Deo attributum. Quamobrem consulo Vicarijs & Officialibus Episcoporum, cæterisque ordinarijs, vt priusquàm permittant eos, hoc curationis munus obire; diligenter examinent, an naturalibus vtantur remedijs, an verò per gratiã gratis datã, an per pactum cum dæmone operentur: quæ sunt ex circumstantijs co-

m Victor.
elect. de
Magia.
Veracru.
.1. de ani.
na specu-
at. 2.
Manual.
.11. p. 36.

A gnoscenda. Quod vniuersim non sint reiiciendi, contra quam insinuat Ciruelus 3. *p. de superstitione. c. 3. & 7.* probatur, quia nunquam abbreviatur manus Domini, ne hanc gratiam quibus vult largiatur: certum tamẽ puto, hanc nunquã largiri nisi Catholicis: hætenus enim nulla hæretici miracula fecerunt: & prudentissimè summus Franciæ Senatus decisione quadã vni, ex hoc genere empirico, an. 1577. vetuit donec ab ordine & collegio medicorũ approbatus esset, ægrotis positiones vllas imperare, aut medicamẽta præbere vel morborũ curã publicè profiteri, lege An. Robertũ rerũ iudicatar. l. 1. c. 5. doctissimè differente.

B Dico 4. *solo contactu, aut sibilo, aut halitu, aut osculo, naturaliter quemquam alteri grauem & verum auferre morbum, vel vulnera sanare, vel ferrum extrahere posse, non credo, hæc conclusio tota est contra Pomponatium; quod ad contractum, etiam repugnat Veracrucio, illius fundamentum iam posui, huius autem hoc est: naturali completionẽ vel constellatione quidam sunt nociui, quod in fascinatione patet ex solo aspectu, ergo ex iisdem causis, quidam naturali complexione vel constellatione erunt saluatares & medici. Sed tam paucis verbis multa supponit, non concedenda. primò quod de constellationibus, Albertum secutus, ait, verum non est. Si loquitur de constellatione, quando iste nascitur: omnes eam vim habituri, qui tum nati. quod quis credat? si de constellatione sub tempus contactus; poterunt sanare omnes; quotquot tunc tangent: si de vtraque simul; annus ille magnus intercesserit oportet, qui eandem stellarum posituram & influxus reduxerit quando tangit; qui erant, quando natus, at quis tanto viuit vel vixit tempore? Alioquin nõ poterit hoc aliã die præstare, quã quãdo positu-*

ræ æqualitas ista, quam oportet, accide-
 rit. quàm igitur incerta futura hæc cu-
 ratio? Secundò quod vulgarem illam
 de fascinatione opinionem admittit,
 hoc postea docebo prorsus à verâ Phi-
 losophia alienum. Tertio peccat illatio-
 ne. nec enim sequitur, nociua est qua-
 litas hominis in hominem; ergo & qua-
 litas hominis in hominem fatenda est
 esse sanatiua. nam auctore Aristotele
 plura necessaria ad sanitatem, quàm ad
 ægritudinem. malum enim ex quouis
 defectu, bonum ex integra causa. De-
 inde contagio solo hauritur afflatu.
 Verum in hac curatione sedulo obser-
 uant modos tangendi certos, nume-
 rum & alias ceremonias. Accedunt
 multa suspitione plena & periculo. Pri-
 mò quod salutatores illi dicunt, ad vir-
 tutem hanc exercendam multo vini
 potu opus se habere: fieri autem non
 potest, vt vini potus proficit ad contra-
 riorum morborum curationem. si profi-
 cit frigidis, non proderit calidis. Item
 solent panem à se ad morsum porrigere
 morsis à cane rabido, vel insectis toxi-
 cor: cui panis neutra causarum Veracru-
 cili suffragatur. Tertio dicunt in præ-
 sentia alterius saluatoris vim maiorem
 salutandi habentis, se sanare nequire.
 quod est absurdum. deberet enim poti-
 us vis illa, si naturalis esset, magis
 intendi. Quarto mentiuntur, cum di-
 cunt naturaliter vnum saluatorem ab
 alijs saluatoribus cognosci, licet eum
 prius nunquam viderint, quod signum
 alicuius notæ illis à dæmone impressæ.
 Sanè plerisque rotæ vestigium inest, vt
 dicunt ipsi, S. Catharina vel Quite-
 ria. Quinto falluntur, dum putant hanc
 vim competere septimo cuique filio, si
 masculinum ordinem semineus partus
 non interruperit. quod est ridiculum
 naturæ adscribere, & non miraculo.
 Sexto sapè dicunt sibi reuelari, quæ

A procul in eorum absentia gestata suere, vt
 ille qui Torquemadæ patrem à morfu
 canis rabidi sanauit. narrat Historiam
 ipse Torquemada. p Septimò glorian-
 tur sine nocumento se tractare posse
 carbones & ardentem clibanum subi-
 re; quæ naturaliter fieri nequeunt; nisi
 se præmuniant lotionem & inunctionem
 rerum frigidissimarum, quæ tamen nõ
 possunt, nisi ad modicum tempus, ignis
 actiuitati resistere. Vnde & Vairus q
 narrat, ex hoc grege quendam, cum
 ingressus furnum fuisset, & alius, eo i-
 gnaro ianuam occlusisset, ibi flammis
 absumptum.

B Venio ad Pomponatij fundamen-
 tum, & respondeo; lapides, herbas &
 animalia, quæ vim aliquam beneficam
 huiusmodi à naturâ acceperunt, eam
 C obtinere ex temperamento certo &
 definito totius speciei, fit enim inde, vt
 omnis magnes ferrum attrahat, omne
 rhubarbarum bilem expurget, omnis
 rupica morbum istericum sanet. O-
 porteret ergo, si saluatoribus vis ea na-
 turalis inesset; ratione speciei humanæ
 eam accepissent, & sic omnes homines
 eâ vi pollerent. Si ratione indiuidui &
 D singularis complexionis hoc vni tribu-
 is, quod alteri adimis: cur non in ma-
 gnete quoque & rupica hæc diuersitas,
 ratione indiuidui, reperitur, vt vnus
 magnes nequeat, quod potest alteri.
 Neutra ergo ex parte similitudo locum
 habet. Item quod rhubarbarum bilem
 temperet, id facit ratione peculiaris in-
 temperamenti. cur etiam in m speciei il-
 lius indiuidua & nulla alterius, eodem
 E planè modo morbis medentur. Sed in
 hominibus non potest esse hæc simili-
 tudo & paritas temperamenti: quia ho-
 minis forma diuersissima est, à forma
 rhubarbari; quare & temperamentum
 corporis discrepat à temperamento
 rhubarbari nam alias longè requirit di-

Horti
 Florum
 colloq. 3.

lib. 2. d.
 Fal. ino
 c. 11.

spositiones materiae forma hominis, quam forma plantae, succiae. Quo ergo pacto vis eadem naturalis ratione temperamenti competat homini; quae rupicae, vel rhubarbaro?

Quoad illos autem, qui genus & cognationem B. Pauli tumidis buccis crepant, seque angues sine laesione contrectare posse; iam plerisque impostura cognita est, solere prius contra morsum se se antidotis praemunire.

De militari illa vulnerum curatione; audacter dico, nisi daemónico pacto; & ex genere suo, id lethale crimen loquor de illa, quae solum obligat linteo: nam quae oleo, & vino vitatur: si congruo temporis intervallo sanet, nec mala murmura his addat aut alias superstitiones physicis licitis remedijs annumeranda. Blasphemum quoque est vocare artem D. Anselmi, quae fuit Magi illius Anselmi Parmensis commentum. Accedit quod sic à vulneribus aut morbis sanati, postea in dolores gravissimos, & saepe morbos saeviores reincidant, & ut plurimum vite exitum pessimum fortiantur; quod possem mihi notorum multorum exemplis astruere. Sed parco nominibus mortuorum.

Restat quiddam Alberti Magni, qui refert duos se vidisse pueros, quorum vnus cum ferretur iuxta ostia clausa, omnia, quae ad dexterum eius latus sita, aperiebantur: ab altero vero idem in sinistris ostijs praestabatur. cur non ergo ferrum ex vulnere ad solum contactum vel praesentiam alicuius excidat? Nonne scribit Matthiæus, in Italiae montibus herbam se novisse, qua ab equis calcata continuo ferrei calcei soluuntur. Pici herbam cuneo adactum extrahi, testibus Democrito & Theophrasto. Aethiopide herba certo ritu incantata, feras omnes si admoveatur aperiri; & suo tempore Venetijs furem suspensio dam-

natum, cui sic fores omnes patefiebant.] sic ille epist. Nuncupatoria in Dioscoridem. Resp. In vltimis duobus apertam incantationem accessisse: in prioribus duabus herbis, occultam atrahendi & disijciendi vim à natura insitam: quae vis naturaliter hominibus inesse nequit. Nec ratione specifica, quia non omnes habent: nec individuali: quia conditiones individuantes non producunt talem effectum. Quare nec Aristoteles, nec quisquam recte philosophantium, hoc est crediturus. mirandumque vehementer vnum Albertum, plura narrare solum, se huiusmodi creditu difficilia vidisse, quam ad illum vsque (ut ait Anton. Mirandulanus) ceteri qui exstant scriptores tot saeculorum simul omnes.] Si tamen hoc accidit, de monis prestigijs adscribendum. Cuius etiam pacto & incantationibus fretos fuisse Psyllos & Marfos, satis colligitur: ex Plutarcho, Plinioque, clarius etiam Alchimus Auitus lib. 2. his versibus:

Iam Magicam dignè valeat quis dicere fraudem:

Occultas acito tentantem pectore vires?
Legifer ut quondam vates, sub rego superbe,
Dum noua monstraret iussi miracula signi,
Commouit liuore magos, ut talia tentent,
Accumulentque suas zelo feruente ruinas,
Quis forsitan si suppeteret, non vana potestas,

Demere, non etiam properarent adde monstra,
Aemula sed signis tantum, non viribus aqua.

Quod remouere nequit, duplicata sustinet in a.

Hinc est laudato quod possunt carmine Marsi,

Cum tacita seuos producant arte dracones Absentes, & saepe iubent consilgere secum.
Tunc, ut quisque grauem bello persenserit hydrium.

r Anania
lib. 4. de
nat. daem.

(ex lib. 3
d. motu
animalium

Affidit

*Aspidis aut duræ Clausas cognouerit iras,
Concutit interius secreti carminis arma;
Protinus & laxus verbo lactente venenis,
Mox impune manu coluber tractatur inermi.*

*Et morsus tantum, non virus in angue time-
tur:*

*Interdum perit incantans, si callida surdum
Adiutoris contempsit murmura serpens.
Hoc quoniam de matre trahunt & origine
prima,*

*Anguinea fraudis quod sic, lingueque perit
In speciem reddunt commercia mutua fundi.*

CAPVT IV.

De Magia artificiali.

Mira quædam perficit per humanam industriam: tantum enim nunc loquor de operatrice: diuinatoria suum locum referuo. Magica operatrix artificialis & ipsa duplex est, Mathematica & prastigiatória. Mathematicam uoco, quæ nititur principijs geometricis, arithmeticis, vel astronomicis, huius exempla sunt Sphæra illa Archimedis, secundum Claudianum vitrea, de qua M. Tullius a & in Siracusarum obsidione nauium per specula combustiones: b Archytæ columba lignea volans: c Leonis Imp. auiculæ aureæ cantillantes: d & Boetij aræ, volantes & cantillantes, serpentes ex eodem metallo sibilantes, & similia multis narrata. e Hæc Magia vocatur ab Herone & Pappo θαυματουργική. Supponendum autem nihil hanc efficere posse quod rerum naturæ repugnet: quin imò indigere causarum naturalium ope certo motu & dimensionibus applicatarum: ut in speculis illis Archimedis, & hydraulicis nostris & automatis patet. Quare si quis effectus proponatur, causarum naturalium efficacitatem superans, ille ad prodigiosos re-

A ferri debet etiam si humana industria ad instrumenti confectionem motumue concurrerit. Idcirco dissentio à Guilhelmo Parisiensi, Medina & alijs: qui caput aeneum Alberti Magni (quod narrant) humano credunt artificio articulatum locutum: nec enim humana industria huc usque pertingit: nec naturalis ratio patitur, ut res inanimata, vocem humanam, ad libitum interrogantium respondendo, emittat. nam hæc vitam, & respirationem in loquente, & perfectissimam vitalium organorum cooperationem, & discursum quandam loquentis, requirunt. Quæ cum huic capiti defuerint omnia: si loquebatur, ille in capite loquebatur, qui in statuis idolorum oracula fundebat: qui solus cæcæ demon fuit. Notum enim simulacra, enim Gentium argentum & aurum: os habent & non loquuntur. neque enim est spiritus in ore ipsorum. Fuit illa sententia Guilhelmi, & olim Hermetis, sed à Theologis confutata iam pridem. f Huc pertinet globus ille artificiosus, seu athenæa statua, sic consecrata, ut ex occulto loco, funiculo, qui intensus erat remisso, sagittas in spectantem eiacularetur: quo pacto Kennethum III. Scotorum Regem, à Fenella interemptum, in Maioris & Boetii Scotia Annalibus legitur. Eodem reducenda quorundam mirifica tolerantia, ut artificis illius qui Romano Imperatori, vitrum flexile, & non fragile obtulit, de quo post veteres Guido Aretinus epist. ad Michaellem Monachum ferentium immania pondere fronte, & funambulorum globis insistentium (ut vidi) & qui membra, quasi lutea contractaue, uti lubet, flectunt, de quibus egit D. Chrysostomus. homil. 19. circa fin. ad Pop. Antiochen. ad qua solet plurimum iuuare corporea dispositio, & naturalis agilitas, ut plurimis exemplis docet Andre. Libanius

Psal. 134.
& 15.

fD. Tho.
lib. 3. c. 6.
traget. c.
104. Va-
lencia 2.
2. disp. 12.
p. 2.

Circe,
quæ An-
guitia.

a 1. Tusc.
& 2. de
na. Deor.
b Plutar.
in Marcel-
lonarum
tom. 1.
c Gellius
lib. 10. No.
d Glycas
& manaf-
ses in An-
nal.
e Cassio-
dor. l. va-
ria. epist.
p. 6. & Po-
litian. in
Panepi-
stomone.